

BESZÁMOLÓ

a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumának
a XX. Országos ODR konferencia az Országos Dokumentumellátási Rendszer
tagkönyvtárainak szakmai továbbképzésére benyújtott pályázat teljesítéséről

Tatabánya
2022. 03. 19.

Szakmai beszámoló

a Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumának a XX. Országos ODR konferencia az Országos Dokumentumellátási Rendszer szakmai továbbképzésére benyújtott pályázat teljesítéséről

Pályázati azonosító: NKA 208108/00052

2021. október 18-án az új könyvtári épületünkben szervezhettük meg **20., jubileumi Országos ODR konferenciát**, az Országos Dokumentumellátási Rendszer tagkönyvtárainak szakmai továbbképzését. A konferenciát **Mikolasek Zsófia**, a József Attila Megyei és Városi Könyvtár igazgatója nyitotta meg.

20., kerek évforduló alkalmából szerettünk volna visszatekinteni a múltra: meddig jutottunk, mit értünk el az elmúlt húsz év alatt, és természetesen a jövőbeni tervekről, fejlesztésekről, újításokról is hallani. A konferencia programjának első két előadásában az elért eredményeket eleveníthettük fel, a harmadik előadásból a jövőbeni fejlesztésekről hallhattunk fontos információkat, és a délelőtt utolsó előadásában egy egyetemi ODR tagkönyvtárral, könyvtárközis gyakorlatával ismerkedhettünk meg.

A megnyitót követő első előadásban először **Rostás Norberttől**, az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztályának könyvtári referensétől hallhattunk fontos információkat főként az Országos Dokumentumellátási Rendszer múltjáról. Az ODR ötlete 1998-ra nyúlik vissza, amikor is a rendszer jogi szabályozottsága kezdett kialakulni, az 1997-es törvényben megjelentek már az előzetes irányvonalak. 2003-ban történt meg a végrehajtási rendelet kialakítása, mely részletezte a résztvevőket és feladatokat. Ezt követően az elmúlt húsz év teljesítési és támogatási adatait összegezte egy táblázatban. A rendszer 80 millió Ft támogatással indult, azóta is főként dokumentumok beszerzésére fordítják az ODR támogatási összeget a könyvtárak. Lényeges lenne az állománygyarapításnál valamilyen szabályozó erő, hiszen minden könyvtárnál kiemelt probléma, hogy nem tudnak elegendő dokumentumot beszerezni. Fejlesztendő lenne még, hogy olyan dokumentumokat szolgáltatassunk a rendszeren keresztül, melyek tartalmi minősége megfelelő, a kritikai kiadások fontosságát emelte ki. A teljesítési statisztikán belül az elmúlt 6-7 évben jelentős kérdés merült fel: miért nem az ODR rendszeren belül kérnek a könyvtárak? A kérések kétharmada az ODR portálon kívül történik: emailen, telefonon, saját opac-on; nagyon fontos lenne változtatni ezen a jövőben. Az előadása legvégén hangsúlyozta a tényleges együttműködés kulcsfontosságát: minden könyvtár vizsgálja meg, hogy a saját szolgáltatásai, IKR-e konvertálható-e a MOKKA-ODR közös rendszerébe, és ha nem akkor dolgozzon azon, hogy ez megvalósuljon. Második előadásban **Szóllás Péter**, az EMMI Könyvtári és Levéltári Főosztályának főosztályvezetője beszélt arról, hogy amikor megkezdték Rostás Norberttel a közös munkát, az ODR tekintetében is megvizsgálták a kezdeteket. Kihangsúlyozta, hogy rendkívül fontos, miniszteri feladat az Országos Dokumentumellátási Rendszer működtetése. Kérte, hogy a felhasználói igényváltozásokat vegyük észre, kövessük le a mindennapokban. Elemi feladat a közös munka fejlesztése a minőségirányítás alkalmazásával. Az ODR-ben

megvalósuló együttműködést pedig használjuk arra, hogy a könyvtári rendszer vitathatatlan működőképességét megmutassuk.

A délelőtti következő előadásában **Sándor Ákos**, az SZTE Klebelsberg Könyvtárának osztályvezetőjétől a MOKKA-ODR katalógus létrejöttének két évtizedet átfogó, fontosabb állomásait foglalta össze. Elsőként az előzményekről beszélt a résztvevőknek, hogyan juthattunk el addig, hogy esély legyen egy közös könyvtári rendszer elindulásához. A könyvtári vezetők figyelték az európai trendeket, a '90-es években sorra jöttek létre tartományi közös keresők Németországban, sőt voltak olyan könyvtárak, akik elhatározták, hogy egy közös rendszert vásárolnak. Első lépésként megvalósult a Magyar Műszaki Könyvtárak Osztott Katalogizálási Rendszere, az Oszkár, amely még osztott katalógus volt, majd elmozdultak a közös katalógus felé, így jöhetett létre a MOKKA v1.0 tizenöt érdeklődő nagykönyvtárral. Cél a katalogizálásra szánt idő csökkenjen, csak egyszer kelljen leírni a rekordot, a többiek jelzik, hogy nekik is megvan. A Corvina (Voyager-es) könyvtárak katalogizálási együttműködése, megvalósult adatbázisa mintaértékű volt a kezdetek kezdetén. A MOKKA katalógus alapjait 2001-ben fektették le az Országos Széchényi Könyvtár és a Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának vezetésével, valamint a MOKKA Egyesületet alapító tagkönyvtárak közreműködésével, eredeti célként csak egy közös bibliográfiai adatbázis létrehozását tűzték ki. Mokka v1.0 működésének időszaka alatt, 2001-től 2009-ig folyamatos változások voltak, 2003-ban egy NKA pályázat révén újabb tizenöt könyvtár csatlakozhatott, 2006-ban pedig létrejött a MOKKA-R tagozat is. 2001-ben a MOKKA célja és jövőképe nagyjából szinkronban volt a Vocal Egyesület fejlesztési know-how-jával, így az indulás viszonylag egyszerű volt. A jövőképben már megjelent ekkor a Nemzeti Periodika Adatbázissal való szoros együttműködés, illetve a könyvtárközi dokumentumszolgáltatás ügykezelése is. 2010-ben következett be egy nagy megújulása a MOKKA-nak, pályázati forrásból, amikor is valósággá vált, hogy a MOKKA v2.0 adatbázisának fogadnia kell példányadatokat is, így megfelel majd az Országos Dokumentumellátási Rendszer alapvetésének. Ebben a pályázati körben több szereplő vett részt a feladat nagysága miatt, és e fejlesztési időszakban megvalósulhatott a MOKKA és ODR egyesítése: már nem csak a MOKKA feladataira készültek fejlesztések, hanem ODR specifikus megoldások is készültek pl. könyvtárnyilvántartó, webes űrlaprendszer. Jelenleg a MOKKA-ODR v2.0 időszakát éljük, az infrastruktúra az Országos Széchényi Könyvtárban található, a párja pedig a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban van. Két kiszolgáló szerver van, a résztvevő könyvtárak attól függetlenül, hogy MOKKA és/vagy ODR tagok, a saját integrált rendszerükből egy feltöltő soron keresztül tudják eljuttatni az OSZK backend adatbázisába a rekordjaikat példányadataikkal együtt, és egy háttérben futó adatszinkronizáció viszi át az ODR felületét kiszolgáló háttéradatbázisba az adatokat. Ez a feladat nagyon nagy munka: manapság már majdnem 11 millió bibliográfiai rekorddal foglalkoznak.

Ezt követően **Czoboly Miklóstól**, a Monguz Kft. ügyvezetőjétől a MOKKA-ODR közeljövőben megvalósuló tényleges informatikai változásáról tudhattunk meg információkat. 2001-től folyamatosan részt vesz a fejlesztésekben, így az előadása elején először az előzményeket vázolta fel: többgazdás rendszer lévén bonyolult architektúra, széttagolt üzemeltetés és esetlegesen támogatás jellemezte a MOKKA-ODR rendszerét. A 2010/11-es fejlesztések végén meg kellett tartani a különválást, ami lassította a munkát és hibázási lehetőség is volt. A mostani fejlesztés első lépésében a MOKKA-ODR a felhőbe költözik majd, így a vegyes, széttagolt rendszer átlátható lesz, kiszámíthatóbbá válik a működés. Rugalmasan alakítható

hardverkörnyezet fog rendelkezésre állni, így az esetleges hardverproblémák nem okoznak majd hosszú távú leállást. A költözés után az architektúra racionalizálása is megvalósul, és az üzemeltetés is megújul: egy kézbe kerül állandó felügyelettel, napi/időszakos mentésekkel, online hibabejelentéssel. A rendszer felhőbe költöztetése 2021. október utolsó-november első hétvégéjén valósul majd meg a tervek szerint. A szolgáltatásokat érintő változásokat **Kecskeméti Gergely**től, az Országos Széchényi Könyvtár Információ- és Tartalomszolgáltatási Főosztályának vezetőjétől ismerhettük meg. Elsőként kihangsúlyozta, hogy a megújuló szolgáltatások mindenképpen biztosítják majd a folytonosságot, nem terveznek drasztikus változásokat a fejlesztések elején. Először az odrsegitseg@odrportal.hu e-mail cím költözik el az Országos Széchényi Könyvtárba. A monitorozás folyamatos lesz a Monguz Kft. által, bármilyen bejelentés érkezik az e-mail címre, először az OSZK munkatársai ellenőrzik a hibát, majd jelentik a Monguz Kft.-nek, a hiba elhárítását szintén ellenőrzik, és utána közlik a bejelentővel. A regisztrációt is meg szeretnék újítani valamilyen digitális űrlapos verzióra. A regisztráció az adatok aktualizálását is jelenti majd, adatellenőrzés is egyben. A könyvtárnyilvántartások szinkronizációját is el akarják végezni. Szeretnének egy igényfelmérést elvégezni a könyvtáros kollégákkal, valamint a statisztikát is szinkronba szeretnék hozni az országos kulturális statisztikával, így nem kellene újra bevinni adatokat, meg lehetne szüntetni a redundanciát.

A délelőtti utolsó előadásában, **Tóth Zsófiától**, a Széchényi István Egyetem Egyetemi Könyvtár és Levéltárának könyvtárközi gyakorlatát ismerhettük meg. Felsőoktatási könyvtár lévén a Széchényi István Egyetemen folyó oktató, tudományos és kutatói munkát segítő szervezeti egység. 2019-ben 50 éves volt az egyetemük, 1986-ban vette fel Széchényi István nevét akkor még főiskolaként, majd 2002-ben vált egyetemmé. 1974-ben alapították a főiskolát, 1977-ben költöztek az Igazgatási Épület alsó két szintjére, a régi könyvtári helyükre, ahol 800 m²-es tér állt rendelkezésre, 100 ülőhellyel és 49 ezer kötettel. 2011-ig használták a régi könyvtári területet, az egyetemmé válással, a hallgatói létszám és az állomány bővülésével kinőtték. Ezt követően az új könyvtárról tudhattunk meg fontos adatokat: 4500 m²-es modern, világos, légkondicionált tér kutatószobákkal, csoportos tanulóhelyiségekkel, gyermekkuckóval. 9000 aktív használójuk van, több külföldi hallgatóval. Néhány fontosabb mérföldkőről mesélt az új könyvtári életből: 2011. új könyvtári épületbe költözés, 2012. 44. MKE Vándorgyűlés, 2016. felsőoktatási integráció, 2017. Minősített Könyvtári cím elnyerése, 2019. új könyvtárigazgató Tóth Csilla személyében, 2020. Levéltárunk alapítása. Majd a könyvtárközi kölcsönzés gyakorlatáról osztotta meg tapasztalatait. 2010-től lettek ODR tagkönyvtár, és így 2011-ben megtörtént több ezer rekordjuk feltöltése a MOKKA-ba, ennek köszönhetően nagyon fellendült a könyvtárközi kölcsönzésük. Törekcsenek az ODR-en keresztüli kérésindításra, legtöbb évben 65-35% az ODR-en kért javára. 2012-től folyamatosan emelkedett könyvtárközi statisztikájuk, ami 2015-ös évben érte el a kérések számában a tetőfokát, ekkor 600 fölött volt az éves összesített teljesítményük, sajnos azóta sem érték el ezt a csúcst. Az előadás végén a 2020-as példátlan évről hallhattunk néhány információt, a járvány kitörése ellenére nagyjából hozta volna a megszokott 500 körüli kérés számot az éves statisztikájuk. Értelemeszerűen a digitális kérések voltak a jellemzőbbek, hiszen a diákok nem járhattak be személyesen az egyetemre, de amint visszatértek a home office-ból, ismét nőtt az eredetiben kért kérések száma, de ezek inkább oktató kollégák voltak. Utolsónak a legfontosabb partnereikről beszélt, majd levetítette a régi emlékeikről készült kisfilmet, mindenki örömeire.

A közös ebéd elfogyasztását követően egy könyvtártúrán ismerkedhettek meg a résztvevők a megújult József Attila Megyei és Városi Könyvtárral, épületével.

A **Nemzeti Kulturális Alap** támogatásával megvalósult XX. Országos ODR konferenciára az előző évekhez hasonlóan több mint 120 kolléga és intézményvezető érkezett az ország minden tájáról. A visszajelzések alapján ebben az évben is tartalmas tanácskozáson vettek részt. Az előadásokról készült videofelvételek megtekinthetők a videotorium.hu oldalon az előadások anyagával együtt.

A Nemzeti Kulturális Alap Közgyűjteményi Kollégiumának ezúton is köszönjük, hogy a pályázati forrás biztosításával hozzájárult ahhoz, hogy az Országos Dokumentumellátási Rendszer tagkönyvtárainak könyvtárközi kölcsönzésével foglalkozó kollégái ezen szakmai továbbképzés keretében kicserélhessék tapasztalataikat, és megismerhessék e munkafolyamathoz szorosan kapcsolódó jövőbeni fejlesztéseket.

A szakmai beszámoló elérhető itt:

<http://www.jamvk.hu/intezmenyunk/palyazati-beszamolok/>

Tatabánya, 2022. március 19.

Mikolasek Zsófia
igazgató

Pályázati azonosító: 208108/00052

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott Mikolasek Zsófia a József Attila Megyei és Városi Könyvtár képviseletében eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény**(2016/C 262/01) **196. pontjában meghatározott**, az alábbiakban felsorolt **feltétel teljesült**:

- a támogatandó tevékenységből megvalósuló szolgáltatásokat elsősorban magyar állampolgárok veszik igénybe, ezért a támogatásban részesített tevékenység más tagállamok piacaira és fogyasztóira legfeljebb marginális hatást gyakorol.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy a feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat a szakmai beszámolóban részletesen bemutatom az alábbiak szerint:

1. A támogatott tevékenység megvalósítási helyének (helyszíneinek) ismertetése,
2. A támogatott tevékenység céljának ismertetése, és a megvalósulás körülményeinek bemutatása (a programmal elérendő cél, a megvalósításban résztvevők, a szolgáltatást igénybe vevők körének ismertetése).

Kelt: *Talabánya, 2017.08.27.*

Pályázati azonosító: *208108/00052*

Nyilatkozat

az uniós állami támogatási szabályoknak a Kedvezményezett részére nyújtandó támogatásra történő alkalmazhatóságáról

Alulírott Mikolasek Zsófia a József Attila Megyei és Városi Könyvtár képviseletében eljárva kijelentem, hogy az általam megvalósított tevékenység tekintetében az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. cikkének (1) bekezdésében említett **állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény(2016/C 262/01) 34. pontjában meghatározott, az alábbiakban felsorolt feltétel teljesült:**

- a támogatandó tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek, az általam benyújtott pályázatba foglalt tevékenységek kapcsán piaci bevételeim nem érik el működési költségek legalább felét.

Jelen nyilatkozattal kötelezettséget vállalok arra, hogy az általam benyújtott beszámolóban a fenti feltétel teljesülését alátámasztó tényeket, körülményeket és bizonyítékokat helyszíni ellenőrzés esetén rendelkezésre bocsátom, továbbá pénzügyi elszámolás során a támogatott tevékenységgel kapcsolatban felmerült költségeket jogcímek szerinti bontásban, részletesen bemutatom.

Kelt: *Tatabánya, 2022. 08. 27.*

